

ORTAOKUL BEŞİNCİ VE ALTINCI SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNE KATILIMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Abdulkadir ÇEKİN*

Özet

Eğitim sürecinde öğrenciler, yaş ve gelişim düzeylerine uygun bilgi ve beceriler kazanmak için çeşitli öğretim faaliyetlerine katılırlar. Bu öğretim faaliyetlerinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler, sınıf içi ve sınıf dışı iletişim becerileri başta olmak üzere daha birçok etken, öğrencilerin derse katılıma yönelik tutumlarını etkilemektedir. Bu araştırmanın amacı, ortaokul 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersine katılıma ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Çalışma, 2012-2013 öğretim yılı güz döneminde 219 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Genel tarama modelinde yürütülen araştırmada veri toplama aracı olarak, "derse katılım ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 3 boyut ve 15 maddeden oluşan üçlü likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin güvenilirlik değeri .83'dür. Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin, din kültürü ve ahlak bilgisi dersine yüksek bir katılım isteğinin olduğu, bununla birlikte sözel olarak derse katılım konusunda düşük, aktif olarak derse katılım konusunda yüksek ve yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak derse katılım konusunda da orta seviyede istekli olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi, öğretmen davranışları, derse katılım

Giriş

Eğitim, insanlığın varoluşu ile başlayan bir etkinliktir. İnsanın olduğu her yer ve zamanda eğitim olgusu var olmuştur. Eğitimin amacı, toplumu oluşturan bireyleri çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmaktır. Bu amacın gerçekleşmesi öğretim-öğretme süreçlerinin etkinliğine, bu süreçlerin etkililiği ise büyük ölçüde öğretmene ve onun öğretim ortamında gerçekleştirdiklerine bağlıdır. Etkili öğretmen sadece öğrencilere bilgi aktaran değil, öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre öğrenmeyi kolaylaştıracak yöntemlerin en uygununu bulup uygulayandır (Açıkgöz, 1996).

Öğrenen merkezli bir öğretim anlayışında öğrenenin ilgi ve ihtiyaçları, öğretim programının amaçlarının belirlenmesinde, öğretimin içeriğinin düzenlenmesinde ve öğretim sürecinin yapılandırılmasında merkezde yer alan bir faktördür. Öğrenenin merkezde yer alması, ülkemiz program geliştirme çalışmalarında da son on yılda giderek daha fazla dikkat edilen bir ilke olarak gözümüze çarpmaktadır (Altaş, 2008).

Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımlarından biri olan yapılandırmacı yaklaşıma göre; öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçirme, öğrencinin gelişim düzeyini

* Yrd. Doç. Dr.; Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü

dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme önemli kavramlardır (Brooks & Brooks, 1993). Bu yaklaşımda öğrenciler, her türlü konuda soru sormaya teşvik edilmekte, derslere aktif olarak katılmaya özendirilmekte ve öğrencilerin çevreyle sürekli etkileşim içinde olmaları hedeflenmektedir (Çınar, Teyfur & Teyfur, 2006; Arın, 2006).

Son yıllarda din öğretiminde de yapılandırmacı yaklaşımın hâkim olduğu görülmektedir. 2007-2008 öğretim yılında uygulamaya konulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarında yapılandırmacı yaklaşım ile birlikte çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır (Altaş, 2008). Diğer taraftan 2010 yılında geliştirilen öğretim programlarında da bir önceki öğretim programı ile aynı eğitim yaklaşımı benimsenmiş ve öğrenme sürecinde öğrenci katılımına ve öğretmen rehberliğine ağırlık verildiği vurgulanmıştır (MEB, 2010: 9).

Öğrencilerin derse katılımı konusu ise farklı araştırmacılar tarafından incelenmiştir (Black, 2002). Araştırmacılar, öğrencilerdeki derse katılıma yönelik tutumlarda bireysel farklılıklara dikkat çekmekte ve öğrencilerin farklı karakteristik özelliklerinin, bu konuda önemli bir değişken olduğunu vurgulamaktadır (Özbek, 2005). Öğrencilerin okula adaptasyonu ve ders başarılarında olduğu gibi derse katılıma yönelik tutumlarında da ailenin kritik bir role sahip olduğu ifade edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2000; Öztop & Telsiz, 1996). Ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarının öğrenci davranışlarını büyük oranda etkilediği dile getirilmektedir. (Sağlam, 1999). Ancak, konu ile ilgili bu tespitlere rağmen, ilk ve ortaöğretim sürecinde öğrencilerin derse katılımları ile ilgili yeterli araştırmanın yapıldığı söylenemez. Bu çerçevede, öğrencilerin derse katılıma ilişkin tutumlarının farklı değişkenler dikkate alınarak geniş çaplı olarak incelenmesi, öğretim sürecinde daha etkin bir öğrenmenin sağlanmasında bizlere ışık tutacaktır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 5 ve 6. öğrencilerinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersine katılıma ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Bu amaç etrafında öğrencilerin derse katılım ile ilgili düşüncelerinde, sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılaşma oluşturma durumunun da belirlenmesi araştırmanın amaçları arasındadır.

Yöntem

Araştırmada tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Tarama yönteminin amacı, belirli özellik, tutum ve düşüncelere sahip bir örneklem içindeki bireylerin bir ya da daha fazla değişkene göre nasıl dağılım gösterdiğini tespit etmektir. Bu yöntemde evrenin tamamı yerine, belirli bir örneklemden veri elde edilerek mevcut durum yansıtılmaya çalışılır (Karasar, 2004). Belirlenen yöntem çerçevesinde evrenden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen örneklemden veri toplama aracı olarak anket seçilmiştir. Ankara Keçiören ilçesinde bulunan resmi bir ortaokulun 5 ve 6. sınıf öğrencileri ile sınırlı olan bu araştırma için hazırlanan anket; 2012-2013 öğretim yılında din kültürü ve ahlak bilgisi dersi alan 219 öğrenciye uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Ortaöğretim öğrencilerinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersine katılmaya ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından bir anket formu geliştiri-

rılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin kişisel özellikleri (cinsiyet ve sınıf düzeyi) ile ilgili 2 soru yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise öğrencilerin derse katılım hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla hazırlanmış 15 soru ve 3 boyuttan (derse aktif katılım, derse sözel katılım ve derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım) oluşan “derse katılım ölçeği” yer almaktadır. Üçlü likert şeklinde oluşturulan ölçek üzerinde yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda ölçme aracının her bir alt boyutunun güvenirlik değerleri, derse aktif katılım .65, derse sözel katılım .68 ve derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım .77’dir. Geliştirilen ölçme aracının Cronbach alpha katsayısı, .83, toplam varyansı açıklama yüzdesi 69.75’dir.

Verilerin Analizi

Geliştirilen anket formu, 219 öğrenciye uygulandıktan sonra elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve verilerin analizinde SPSS 15.0 istatistik programı kullanılmıştır. Bu program yardımıyla ilk olarak anketteki maddelerin yüzdellik dilimleri ve frekansları belirlenmiş, ikinci olarak bağımsız değişkenlerin anlamlı fark oluşturma durumlarını tespit etmek amacıyla t-testi yapılmıştır. Ölçek maddelerine öğrencilerin verdikleri cevaplar 1 ile 3 arasında puan verilerek değerlendirilmiştir.

Bulgular

1. Kişisel Bulgular

Tablo 1: Ankete Katılan Öğrencilere Ait Kişisel Bulgular

Değişkenler	Alt Değişkenler	N	%	Değişkenler	Alt Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Erkek	107	48.9	Sınıf Düzeyi	5. Sınıf	144	65.8
	Kız	112	51.1		6. Sınıf	75	34.2
	Toplam	219	100.0		Toplam	219	100.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya örneklem olan toplam 219 öğrencinin %65.8’i (144 öğrenci) 5. sınıf, %34.2’si (75 öğrenci) 6. sınıf, %48.9’u (107 öğrenci) erkek, %51.1’i (112 öğrenci) kız öğrencidir.

2. Derse Katılıma İlişkin Betimsel Bulgular

Tablo 2: Derse Katılıma İlişkin Betimsel Bulgular

Genel Ortalama	N	Minimum	Maksimum	X	Std. Sapma
	219	1.25	3.00	2.38	.288

Araştırmada öğrencilerin din kültürü ve ahlak bilgisi (DKAB) dersine katılıma ilişkin genel ortalama düzeyi 2.38 ve standart sapma değeri .288 olarak tespit edilmiştir.

3. Derse Katılım Boyutlarına İlişkin Bulgular

3.1. Derse Katılım Boyutlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Tablo 3: Derse Katılım Boyutlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Derse Katılım Boyutları	N	Minimum	Maksimum	X	Std. Sapma
Derse Aktif Katılım	219	1.75	3.00	2.59	.304
Derse Sözel Katılım	219	1.00	3.00	2.22	.399
Derse Yazarak, Araştırarak ve Proje Hazırlayarak Katılım	219	1.00	3.00	2.33	.453

Araştırmada öğrencilerin DKAB dersine aktif katılım boyutuna ilişkin genel ortalaması 2.59 ve standart sapması değeri .304; derse sözel katılım boyutuna ilişkin genel ortalaması 2.22 ve standart sapma değeri .399 ve derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutuna ilişkin genel ortalaması 2.33 ve standart sapma değeri ise .453 olarak tespit edilmiştir.

3.1.1. Derse Aktif Katılım Boyutu

Öğrencilerin DKAB dersine katılıma ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin birinci boyutu derse aktif katılım boyutudur. Bu konudaki bulgular Tablo 4’de gösterilmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Derse Aktif Katılımı ile İlgili Frekans ve Yüzdeler

Maddeler		Cevaplar					
		Her Zaman İsterim		Bazen İsterim		Hiç İstemem	
		Cinsiyet		Cinsiyet		Cinsiyet	
		Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız
1. Öğretmenin sınıfa ders kitabı dışında etkinlikler getirerek sizlere yaptırmasını ister misiniz?	5. Sınıf	28	29	35	44	4	4
	6. Sınıf	18	20	21	15	1	0
	Toplam	95 (%43.4)		115 (%52.5)		9 (%4.1)	
2. Öğretmenin DKAB dersinde işlenen konularla ilgili olarak slayt, veya video izletmesini ister misiniz?	5. Sınıf	48	61	14	15	5	1
	6. Sınıf	30	27	10	8	0	0
	Toplam	166 (%75.8)		47 (%21.5)		6 (%2.7)	
3. Öğretmenin sınıf içinde gerçekleştirmek istediğiniz bir etkinliğe ya da ilginiz doğrultusunda yapmak istediğiniz bir aktiviteye izin vermesini ister misiniz?	5. Sınıf	38	42	23	29	5	5
	6. Sınıf	18	21	22	14	0	0
	Toplam	119 (%54.8)		88 (%40.6)		10 (%4.6)	
4. Öğretmenin sizleri DKAB dersiyile ilgili çevre gezisine götürmesini ister misiniz?	5. Sınıf	52	58	14	17	1	1
	6. Sınıf	29	26	11	9	0	0
	Toplam	165 (%75.7)		51 (%23.4)		2 (%0.9)	

Derse aktif katılım boyutu ile ilgili bulgular incelendiğinde, DKAB dersinde işlenen konularla ilgili olarak slayt veya video izleme (%75.8) ve DKAB dersiyile ilgili çevre gezilerinin yapılması (%75.7) konularında öğrencilerde yüksek oranda katılım isteği gözlemlenmektedir. Buna karşın, öğrencilerde sınıf içinde gerçekleştirilmek

istenen bir etkinliğe ya da yapılmak istenen bir aktiviteye izin verilmesi (%54.8) konusunda orta düzeyde ve sınıfta ders kitabı dışındaki etkinliklerin kendilerince yapılması (%43.4) konusunda düşük düzeyde bir katılım isteği tespit edilmiştir.

3.1.2. Derse Sözel Katılım Boyutu

DKAB dersine katılıma ilişkin öğrenci düşüncelerinin incelendiği araştırmada, geliştirilen ölçme aracının ikinci boyutu derse sözel katılım ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. Bu konuda ulaşılan bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin Derse Sözel Katılımı ile İlgili Frekans ve Yüzdeler Değerler

Maddeler		Cevaplar					
		Her Zaman İsterim		Bazen İsterim		Hiç İstemem	
		Cinsiyet		Cinsiyet		Cinsiyet	
		Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız
5. Öğretmen, işlenen konularla ilgili fikirlerinizi sınıf içinde serbest olarak ifade etmenize izin vermesini ister misiniz?	5. Sınıf	37	46	23	28	6	3
	6. Sınıf	25	20	11	15	4	0
	Toplam	128 (%58.7)		77 (%35.3)		13 (%6.0)	
6. Öğretmenin, DKAB dersinde işlenen konuyla ilgili olarak televizyonda izlemiş olduğunuz bir film ya da konuşmayı sınıfta anlatmasını ister misiniz?	5. Sınıf	23	29	27	35	17	13
	6. Sınıf	16	13	16	17	8	5
	Toplam	81 (%37.0)		95 (%43.4)		43 (%19.6)	
7. Öğretmenin, herhangi bir konu hakkında DKAB dersi öncesinde sizlere hazırlıksız olarak 5-10 dakikalık konuşma çalışması yaptırmasını ister misiniz?	5. Sınıf	22	29	27	25	18	23
	6. Sınıf	10	10	19	16	11	9
	Toplam	71 (%32.4)		87 (%39.7)		61 (%27.9)	
8. Öğretmenin DKAB dersi kitabı dışında okumuş olduğunuz kitap, gazete veya bir dergideki yazıları sınıfta arkadaşlarınıza anlatma fırsatı vermesini ister misiniz?	5. Sınıf	22	38	31	29	14	10
	6. Sınıf	13	15	19	19	8	1
	Toplam	88 (%40.2)		98 (%44.7)		33 (%15.1)	
9. Öğretmenin, herhangi bir konu hakkında DKAB dersi öncesinde sizlere hazırlıksız olarak 5-10 dakikalık konuşma çalışması yaptırmasını ister misiniz?	5. Sınıf	37	48	24	19	6	9
	6. Sınıf	20	18	15	15	5	92
	Toplam	123 (%56.4)		73 (%33.5)		22 (%10.1)	
10. Öğretmenin DKAB dersi kitabı dışında okumuş olduğunuz kitap, gazete veya bir dergideki yazıları sınıfta arkadaşlarınıza anlatma fırsatı vermesini ister misiniz?	5. Sınıf	35	53	23	21	9	3
	6. Sınıf	26	23	13	8	1	4
	Toplam	137 (%62.6)		65 (%29.7)		17 (%7.8)	

Derse sözel katılım boyutu ile ilgili bulgular incelendiğinde ise, öğrencilerde düşük bir katılım isteğinin olduğu görülmektedir. Buna göre öğrenciler, DKAB dersinde işlenen konuyla ilgili olarak televizyonda izlemiş olduğu bir film ya da konuşmayı sınıfta anlatmayı (%37), herhangi bir konu hakkında DKAB dersi öncesinde hazırlıksız olarak 5-10 dakikalık konuşma çalışması yapmayı (%32.4) ve ders kitabı dışında okunan kitap, gazete veya bir dergideki yazıyı sınıfta anlatmayı (%40.2) düşük düzeyde her zaman istediklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin, işlenen konularla ilgili fikirlerini sınıf içinde serbest olarak ifade etme (%58.7),

sınıfta tartışma, gruplararası iletişim, bireysel iletişim gibi konuşma etkinliklerinin oyunlaştırılarak yapılması (%56.4) ve derste dini şiir ve hikayelerle ilgili konuşma çalışmasının yapılması (%62.6) konularında ise orta seviyede her zaman katılımı arzu ettikleri tespit edilmiştir.

3.1.3. Derse Yazarak, Araştırarak ve Proje Hazırlayarak Katılım Boyutu

Ölçme aracının üçüncü alt boyutunda, DKAB dersine yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılıma yönelik maddeler yer almaktadır. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Derse Yazarak, Araştırarak ve Proje Hazırlayarak Katılımı ile İlgili Frekans ve Yüzdeler

Maddeler		Cevaplar					
		Her Zaman İsterim		Bazen İsterim		Hiç İstemem	
		Cinsiyet		Cinsiyet		Cinsiyet	
		Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız
11. Öğretmenin DKAB dersinde işlenen ve günlük hayatla ilgili konularda yazma çalışmaları yaptırmasını ister misiniz?	5. Sınıf	17	29	36	36	13	11
	6. Sınıf	7	13	26	16	7	6
	Toplam	66 (%30.4)		114 (%52.5)		37 (%17.1)	
12. Öğretmenin gazete ve dergilerdeki resimlerden veya yazılardan hareketle din dersine yönelik yazma çalışmaları yaptırmasını ister misiniz?	5. Sınıf	19	29	33	33	14	15
	6. Sınıf	12	13	24	17	4	5
	Toplam	73 (%33.5)		107 (%49.1)		38 (%17.4)	
13. Öğretmenin, sınıf içindeki ya da okuldaki etkinlik köşelerine sizlerden DKAB dersine yönelik yazılar beklemesini ister misiniz?	5. Sınıf	22	35	34	36	11	6
	6. Sınıf	21	18	14	15	4	1
	Toplam	96 (%44.2)		99 (%45.6)		22 (%10.1)	
14. Öğretmenin DKAB dersinde işlenen konu, kişi, olay, kavram ve değerlerle ilgili araştırmalar yaptırmasını ister misiniz?	5. Sınıf	25	40	29	30	12	6
	6. Sınıf	14	15	19	15	6	4
	Toplam	95 (%44.0)		93 (%43.1)		28 (%13.0)	
15. Öğretmenin DKAB dersinde, günlük hayattaki dini problemlerle ilgili projeler hazırlatmasını ister misiniz?	5. Sınıf	21	26	34	42	10	7
	6. Sınıf	18	8	16	22	6	4
	Toplam	73 (%34.1)		114 (%53.3)		27 (%12.6)	

Edilen bulgulara göre derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutu ile ilgili öğrencilerde orta seviyede bir katılım isteğinin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin çoğunluğu, DKAB dersinde işlenen ve günlük hayatla ilgili konularda yazma çalışmaları yapmayı (%52.5), gazete ve dergilerdeki resimlerden veya yazılardan hareketle DKAB dersine yönelik yazma çalışmaları yapmayı (%49.1), sınıf içindeki ya da okuldaki etkinlik köşelerine yazılar yazmayı (%45.6) ve günlük hayattaki dini problemlerle ilgili projeler hazırlamayı (%53.3) bazen, derste işlenen konu, kişi, olay, kavram ve değerlerle ilgili araştırmalar yapmayı (%44) ise her zaman istediklerini ifade etmişlerdir.

4. Bağımsız Değişkenlerin Anlamlı Farklılaşmalarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bağımsız değişkenleri cinsiyet ve sınıf düzeyidir. Cinsiyet değişkeninin derse katılım boyutları üzerinde anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi analizi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Derse Katılım Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması

	N		X		sS		Sd	T	P	Anlamlı Fark
	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız				
Derse Aktif Katılım	107	112	2.57	2.61	.323	.285	217	930	.352	-
Derse Sözel Katılım	107	112	2.27	2.38	.416	.375	217	2.046	.004	P<.05
Derse Yazarak, Araştırarak ve Proje Hazırlayarak Katılım	107	112	2.16	2.29	.452	.448	217	2.048	.004	P<.05

Tablo 7’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkeni, derse sözel katılım [$t(217)=2.046$, $p<.05$] ile derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım [$t(217)=2.048$, $p<.05$] boyutlarında anlamlı bir farklılaşma oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin derse sözel katılım ortalaması 2.38 iken, bu değer erkek öğrencilerde 2.27’dir. Derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutunda ise kız öğrencilerin derse katılım ortalaması 2.29, erkek öğrencilerin ise 2.16’dır. Görüldüğü gibi kız öğrencilerin derse sözel ve yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutlarındaki ortalamaları erkek öğrencilere göre daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bir farklılaşmadır. Buna göre kız öğrencilerin derse sözel ve yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutlarında, erkek öğrencilere oranla daha yüksek bir katılım isteğine sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan sınıf düzeyi değişkeninin derse katılım boyutlarında anlamlı farklılaşma oluşturma durumunu incelemek için yapılan t-testi analizi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Derse Katılım Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşması

Katılım Boyutları	N		X		sS		Sd	T	P	Anlamlı Fark
	5.Sınıf	6.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf				
Derse Aktif Katılım	144	75	2.57	2.62	.322	.264	217	1.188	.236	-
Derse Sözel Katılım	144	75	2.33	2.33	.424	.347	217	.035	.972	-
Derse Yazarak, Araştırarak ve Proje Hazırlayarak Katılım	144	75	2.22	2.24	.469	.424	217	.430	.667	-

Tablo 8’deki veriler incelendiğinde sınıf düzeyi değişkenin derse katılım boyutlarında anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı görülmektedir. [$p>.05$] 6. sınıf öğrencilerinin derse aktif katılım ($X=2.62$) ile yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım ($X=2.24$) boyutlarındaki ortalamaları 5. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olmasına karşın bu farklılaşma istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Sonuç ve Teklifler

Araştırmada öğrencilerin DKAB dersine katılma ilişkin genel ortalama düzeyinin 2.38 olduğu belirlenmiştir. Bu oran 1 ile 3 puan aralığında değerlendirildiğinde yüksek sayılabilecek bir ortalama değeridir. Buna göre öğrenciler DKAB dersine katılım konusunda yüksek bir isteklilik durumuna sahiptirler. Öğrencilerdeki derse katılma ilişkin bu tutum olumlu bir durumu yansıtmaktadır. Öğrencilerdeki bu olumlu durum önemsenmeli ve daha da geliştirilecek önlemler alınmalıdır. Bunun yanında bu olumlu durumun derse katılım boyutları arasında hangi boyut üzerinde yoğunlaştığı da önem arz etmektedir. Bu konuda araştırmamızda elde ettiğimiz bulgulara bakıldığında, derse aktif katılım boyutunda öğrencilerin genel katılım ortalaması 2.59, derse sözel katılım boyutuna ilişkin genel ortalama düzeyi 2.22 ve derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutuna ilişkin genel ortalama düzeyi 2.33 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar çerçevesinde öğrencilerdeki derse katılım konusundaki isteklilik durumunun aktif olarak derse katılma boyutunda yoğunlaştığı söylenebilir.

Derse aktif katılım boyutu ile ilgili daha detaylı bulgulara bakıldığında ise slayt, veya video gibi görsel-işitsel materyallerle ders işlenmesi (%75.8) ile DKAB derisiyle ilgili çevre gezilerinin yapılması (%75.7) konularında öğrencilerde yüksek oranda katılım isteği ortaya çıkmıştır. Ancak bu boyutta öğrenciler, derste düzenlenecek farklı etkinliklerin kendilerince yapılması konusunda ise düşük bir katılım isteği (%43.4) içindedirler.

Diğer taraftan DKAB dersine sözel katılım boyutunda ise öğrencilerde düşük bir katılım isteğinin olduğu belirlenmiştir ($X=2.22$). Bu düşük katılım düzeyi, öğrencilerin ders konuları ile ilgili farklı materyallerden ulaştıkları bilgileri anlatma (%37), ders öncesinde hazırlıksız konuşma çalışmaları yapma (%32.4) ve kitap, gazete veya bir dergideki yazıyı sınıfta anlatma (%40.2) konularında isteksizlikleri ile ilgilidir.

Derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutunda öğrencilerde orta seviyede bir katılım isteğinin olduğu belirlenmiştir ($X=2.33$). Buna göre öğrencilerin çoğunluğu, DKAB derisi ile ilgili günlük hayattan konularda yazma çalışmaları yapma (%52.5), farklı kaynaklardan elde ettikleri bilgilerden hareketle derste yazma çalışmaları yapma (%49.1) ve günlük hayattaki dini problemlerle ilgili projeler hazırlama (%53.3) konularında bazen katılım isteği duyduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmada bağımsız değişkenlerinin derse katılım boyutlarında anlamlı farklılaşma oluşturma durumları ile ilgili cinsiyet değişkeninin, derse sözel katılım ($p=.004$) ile derse yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım ($p=.004$) boyutlarında anlamlı fark oluşturmalarına karşın, sınıf düzeyi değişkeninin derse katılım boyutlarında anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Cinsiyet değişkenindeki bu farklılaşma çerçevesinde kız öğrencilerin derse sözel ve yazarak, araştırarak ve proje hazırlayarak katılım boyutlarında, erkek öğrencilere oranla daha yüksek bir katılım isteğine sahip oldukları söylenebilir.

Çağımızda bilim ve teknoloji alanında meydana gelen hızlı değişimler, eğitim alanında bilginin anlaşılma, üretilme ve uygulanma biçimleri ile öğretmen ve öğrenen rollerinde farklılaşmalara neden olmuş ve bu çerçevede davranışçı öğrenme teorisinden bilişsel öğrenme teorisine, bilişsel öğrenme teorisinden de yapılandırmacı

öğrenme teorisine doğru bir geçiş meydana gelmiştir (Kızılabdullah, 2008). Bu değişimle birlikte öğretim faaliyetlerinde öğrencilerin pasif birer alıcı olmadıkları, bilgiyle etkileşimli bir ilişki içinde aktif olarak derse katılan, ilgi ve yönelimleri çerçevesinde dersi yönlendirebilecek bireyler oldukları kabul edilmiştir. Aynı doğrultuda çalışmamızda da öğrencilerin DKAB derslerine katılım konusunda yüksek seviyede bir isteklilik durumu içinde olduğu ve özellikle derslerde aktif rol alma hakkında da önemli bir oranda istek sahibi olduğu belirlenmiştir. Derse aktif katılım konusundaki öğrencilerdeki bu yüksek ilgi, onların DKAB derslerinde hem öğretmenleri hem de arkadaşlarıyla daha yakın ve yüksek bir etkileşime girmeyi istediklerini de göstermektedir.

Diğer taraftan öğrencilerin DKAB dersine aktif katılım istekleri, büyük oranda derste öğretmenleri tarafından sergilenecek etkinliklerde yoğunlaşmaktadır ve öğrenciler, sınıf içi etkinlik ve faaliyetlerde görev alma konusunda düşük bir katılım isteği duymaktadır. Öğrenciler bu noktada çekingen bir tutum sergileyerek, ders içi etkinliklerde rol almak istememektedir. Öğrencilerin sahip olduğu bu tutumun, onların özgüven problemleri ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerdeki özgüven konusunda yapılan araştırmalara bakıldığında, öğrencilerdeki özgüven konusunda ailelerdeki uyumun önemine dikkat çekilmekte ve uyumlu ailelerde yetişen çocukların özgüveninin belirgin bir düzeyde yüksek olduğu ifade edilmektedir (Soner, 1995). Konuyla ilgili diğer bir araştırmada, öğrencilerdeki akademik başarısızlığın başlıca nedenleri arasında özgüven eksikliğinin olduğu tespit edilmiştir (Şahin, 2008). Bu bağlamda derse aktif katılım becerilerinin geliştirilmesi adına öğrencileri destekleyecek ve onların özgüvenlerini yükseltecek ders içi ve ders dışı etkinlikler planlanmalı, bu etkinliklerde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda her öğrencinin görev alması sağlanmalı, öğrencilerdeki özgüven problemlerinin nedenleri konusunda öğrenci velileri bilgilendirilmelidir. Ayrıca, öğrencilerdeki sınıf içi etkinliklerde görev yapma konusundaki düşük katılım isteğinin DKAB öğretmeni ile ilgili olabileceği de düşünülebilir. Araştırmanın gerçekleştirildiği örneklemin din kültürü ve ahlak bilgisi dersine aynı öğretmenin girmesi bu düşüncüyü desteklemektedir. Öğrencilerin eğitim sürecinde ders içi etkinlikler ile ders dışındaki faaliyetlere katılım konusundaki tutumlarında öğretmen faktörü başlı başına önen arz etmektedir. Öğrencileri ile iyi iletişim kuran öğretmenlerin öğrencilerinin özgüven kazanarak derslere daha aktif olarak katılımını sağlamasına karşın, öğrencilerinin kendisinden çekindiği öğretmen tipleri ise derse katılım konusunda öğrencilerini sınırlayacaklardır.

Öğrencilerdeki bu isteksizlik durumu, derse sözel katılım konusunda da gözlemlenmektedir. Öğrenciler dersteki sözel etkinliklerde görev alma konusunda çok fazla bir katılım isteğine sahip değildir. Bu noktada, öğretim programında din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde, *kendini etkili biçimde ifade eden, iletişim kuran, soran, sorgulayan, eleştiren* bireylerin yetiştirilmesinin hedeflendiği ifade edilmektedir. (MEB, 2010: 8). Söz konusu bu özelliklerin öğrencilere kazandırılabilmesi için öncelikle onların sözel yeteneklerinin istenilen seviyede olması gerekmektedir. Öğrencilerdeki sözel yeteneklerin ise büyük oranda onların bilişsel süreçleri ve genel zekâ durumları ile ilgili olduğu dile getirilmektedir (Sat, 2011). Öğrencilerdeki bu farklılaşmada temel etkenin, öğrencinin gelişim sürecinde içinde bulunduğu ortam ile ilgili olabileceği düşünülmekte, doğal çevrenin birçok açıdan yeni yetişen bireyi etkilediği gibi sözel gelişimde de etkili bir unsur olduğu ifade edilmektedir (Bee, 1992; De Villers & de Villers, 1979; Yavuzer, 1999).

Öğrencilerdeki yazma yeterlikleri ile ders başarıları arasında anlamlı ve doğrusal ilişkinin olduğu, yazma becerisinin öğrencinin yaşadığı çevrenin zenginliğinden (aile, sosyo-ekonomik durum, okul içindeki ve dışındaki yaşam vb.) kaynaklandığı tespit edilmiştir. (Temur, 2001; Deniz, 2000) Öğretim sürecinde ise öğrencilerin yazma yeterliklerinin geliştirilmesi adına farklı yazma etkinlikleri yapılmaktadır. Örnek olarak Türkçe dersindeki kompozisyon etkinliği bunlardan biridir. DKAB dersinde ise öğrenciler derse yazarak katılım konusunda orta düzeyde bir istek sahibidirler. Yazarak derse katılım konusundaki bu durum, öğrencilerin diğer derslerde de farklı konularda yazma çalışmaları yapmaları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bu noktada sadece ilgili öğrencilerin DKAB dersine yazarak katılımlarının sağlanması yararlı olacaktır. Ancak, DKAB dersinde daha etkin bir öğrenme sürecini mümkün kılmak için öğrencilerin derse yazarak katılımları konusunda çeşitli araştırmalar ve denemeler yapılabilir, yazma etkinliklerinde öğrencilerin düzeyine uygun duygu, yaşantı ve bilgilerini anlatma olanağı verecek konular seçilebilir.

Kaynakça

- AÇIKGÖZ, K. (1996). **Etkili Öğrenme ve Öğretme**, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- ALTAŞ, N. (2008). "İlköğretim Öğrencilerinin Din Öğretimi Sürecinde İlgi Duydukları Konular (Ankara İli Örneğinde 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Analiz)", **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, XLIX, Sayı: II, 103-120.
- ARIN, D. (2006). **Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olayların Kullanımının Öğrenci Başarısına ve Hatırda Tutma Düzeyine Etkisi**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir.
- BEE, H. (1992). **The Development of Language. The Developing Child**. 7. Baskı, Harper Collins College Publishers, 295-336.
- BLACK, L. (2002). "She's Not in My Head or In My Body: Constructing Pupil Identities Of Exclusion And Full Participation in Classroom Learning Processes", **Annual Conference of the British Educational Research Association**, University Of Exeter, England.
- BROOKS, J. G. & BROOKS, M. G. (1993). **In Search of Understanding: The Case for Constructivist Classrooms**, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- ÇINAR, O., TEYFUR, E. & TEYFUR, M. (2006). "İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı Hakkındaki Görüşleri", **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7 (11), 47-64.
- DENİZ, K. (2000). **Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu**, Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale.
- De VILLERS, P.A. & de VILLERS, L.G. (1979). **Early Language**. London: Fontana, 22-23.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2000). **Kültürel Psikoloji; Kültür Bağlamında İnsan ve Kültür**, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- KARASAR, N. (2004). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Nobel Yayınları.
- KIZILABDULLAH, Y. (2008). **Yapılandırmacılık Yaklaşımının İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Amaçlarının Gerçekleşmesine Etkisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- MEB (2010). **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara.

◆ Abdulkadir Çekin

- ÖZBEK, R. (2005). "Eğitim Programlarının Bireyselleştirilmesinin Sebepleri", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 3 (11), 66-83.
- ÖZTOP, H. & TELSİZ, M. (1996). "Ana-Baba Eğitimi", **Yaşadıkça Eğitim**, 46, 4-7.
- SONER, O. (1995). **Aile Uyumunu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- SAĞLAM, M. (1999). **Öğretimi Etkileyen Etmenler: Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları.
- ŞAHİN, A. (2008). **Eğitimde Başarısızlığa İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Çözüm Önerileri**, http://www.zaman.com.tr/newsDetail_getNewsById.action?haberNo=763767 adresli internet sitesinden 31.10.2012 tarihinde alınmıştır.
- SAT, Ş. (2011). **7-14 Yaş Aralığındaki Türkçe Konuşan Çocukların Sözel Akıcılık Becerilerinin Değerlendirilmesi**, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir.
- TEMUR, T. (2001). **İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri ile Okul Başarıları Arasındaki İlişki**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- URAL, A. ve KILIÇ, İ. (2006). **Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi**, Ankara: Detay Yayınları.
- YAVUZER, H. (1999). **Çocuk Psikolojisi**. 18. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

THE FIFTH AND SIXTH GRADES SECONDARY SCHOOL STUDENT'S OPINIONS ABOUT THE PARTICIPATION TO THE RELIGION CULTURE AND ETHICS COURSE

Abdulkadir ÇEKİN*

Abstract

During the educational period, students participate in various instructional activities in order to gain appropriate knowledge and skills. Instruction methods used by teachers, their inside-class and out of class communicational skills and many more factors affect the attitudes of students related to participation to lessons. The purpose of this study is to determine the fifth and sixth grade secondary school students' opinions about the participation to religion culture and ethics course. This study was performed on 219 students in the fall semester of the academic year of 2012-2013. General scanning method was used in this research; the data has been obtained by conducting lykert-type scale questionnaires including 3 dimensions and 15 items. Measurement tool used is called "measurement of the participation to the lesson". The value of the overall reliability of measurement instrument is .83. As a result of this study, it was found that, students have high wish about the active participation, but they have low wish about the verbal participation and average wish about the writing, researching and making project participation to the religion culture and ethics course.

Key Words: Religion culture and ethics course, teacher's behaviors, lesson participation, quantitative research method

* Asst. Prof. Dr.; Kastamonu University, Faculty of Education, Department of Religion Culture and Ethics Teaching